

Конспект уроку
української мови
9 клас

Повторення вивченого у 9 класі

Провела вчитель української
мови Новоданилівської ЗОШ
Скрябіна Галина Миколаївна

Тема. Повторення вивченого у 9 класі.

Мета: повторити та систематизувати вивчене про синтаксис складного речення у 9 класі, удосконалювати вміння відшукувати відповідні синтаксичні конструкції у тексті, самостійно будувати висловлювання за схемами та темою, збагачувати словниковий запас учнів, виховувати бачення і розуміння краси у мистецтві, природі.

Тип уроку: урок узагальнення й систематизації знань, умінь та навичок.

Обладнання. На столі на вишитій серветці букет бузку, світлини із зображенням бузку, підручник.

Хід уроку

I. Оргмомент

Приєм «Зацікав»

II. Мотивація.

З бузком у нас пов'язані спогади про весну, чудесний травень, коли оновлена природа постає в усій своїй красі. Кущі й дерева одяглися в пахучу зелень, на луки вибігли яскраві квіти, у лісі щебечуть пташки, тріпочуть крильцями метелики – людині дихається легко, хочеться жити й жити. Має рацію поет, щемливим серцем тонко сприймаючи це чарівне дійство природи:

Коли у веснянім розмаю
Цвіте бузок і міниться душа,
Стою перед весною і благаю:
- Не полишай мене... Не полишай!

1. Синтаксичне побажання

- А про що б хотіли попрохати весну ви? Тож розпочнімо урок із синтаксичного побажання. Прочитайте речення. Розставте пропущені розділові знаки (подаємо без їх вилучення) та букви.

Останнім часом неспокійні садівники, яких не задовольняв природний плин подій, приму...или квіти бузку цвісти на Вел...кдень і навіть на Різдво. Маленькі кущики бузку в горщиках – окра...а наших кімна.... Для того, щоб дер...вце розквітнуло узи...ку, потрібно восени взяти м...ленький кущ, на якому вже у...ворилися бруньки, й посад...ти в горщик. ...вичайно, квіти не будуть т...кими розкішними, як у тепли...ях досв...дчених садівників, але обов'...зково зацвітуть і цвістимуть довго.

- Яке слово склали з пропущених літер? (Систематизація)

- Тема уроку – повторення та систематизація вивченого у 9 класі.

2. Цілепокладання.

Прочитайте і за бажанням доповніть перелік цілей уроку.

Повторити і знати:

вивчені в шкільному курсі мовні поняття і правила.

Вміти:

визначати основні ознаки і структуру складних речень з різними видами зв'язку (сурядним, підрядним, безсполучниковим); будувати складні речення з різними видами зв'язку; правильно ставити розділові знаки й обґрунтовувати їх.

III. Актуалізація опорних знань.

Побачення біля бузку

- Чи знаєте ви, що бузок прийшов до нас із Балканського півострова? Саме там, у лісах, і досі ростуть семиметрові чагарники. Розводити бузок почали не так давно, трохи більше

300 років тому. Тоді цей кущ могли придбати тільки багаті аристократи. Але прекрасні квіти з чудесним запахом сприяли швидкому розповсюдженню цієї рослини. Запрошую всіх на побачення біля бузку. (0,5 б.)

- За якими ознаками виділяються складносурядні речення?
- Як відрізнити складносурядне речення від простого, ускладненого однорідними членами?
- Якими сполучниками виражаються єднальні, протиставні, зіставні, розділові, градаційні відношення?
- Коли між частинами складносурядного речення не ставиться кома?
- Яке речення називається складнопідрядним?
- Яка роль головної і підрядної частини у складнопідрядному реченні?
- Якими засобами виражаються смислові відношення між частинами складнопідрядного речення?

Ще не розквітли кущі екзотичних, південних сортів бузку, але бузок звичайний вже квітує на повну силу, збираючи навколо себе бджілок, джмелів, метеликів. А який запах навколо бузкових кущів... Квітки цвітуть навесні, кожна квітка близько 1 сантиметра у діаметрі, білі, блідо-рожеві, або фіолетові. Суцвіття бузку складаються з маленьких квіточок, віночок яких схожий на трубочку з 4 лопатями – пелюстками. Квітки ростуть у великих мітелках по 80-110, і в декількох різновидах мають сильний аромат.

1.Лексичні різнобарви

Словник.

Фіолетовий -а, -е. Синій із червонуватим відтінком; темно-бузковий, фіалковий.

Суцвіття -я, Квітконосне стебло разом з пуп'янками і квітками, зібраними у вигляді китиці, зонтика, кошика, колоса тощо.

Екзотичний -а, -е. 1) Незвичайний, дивовижний, надто мальовничий для даної місцевості, даного середовища, не властивий їм. Екзотична країна .

Лопать -і, , чого і без додатка. 1) Широкий плаский кінець чого-небудь.

Ліловий -а, -е. Кольору бузку або фіалки; світло-фіолетовий.

2.Мовленнєві дивовижі (робота в парях) (1 б)

Помилуймося дивовижною красою бузку – складімо речення про цей кущ за схемами:

, (щоб).

, (аби тільки).

(Аби), .

, (коли).

, (які), (тому що).

∴

3.Бузковий букет із речень (для I – II рівня)

Складімо бузковий букет із речень. Прочитайте текст та випишіть складне багатокomпонентне речення з різними видами зв'язку.

Цвітіння бузку в Києві — мабуть, друге за значенням після цвітіння каштанів. Два гектари землі на схилах біля Видубицького монастиря, на яких ростуть ці кущі із прекрасним ароматом, — це гордість Ботанічного саду ім. Миколи Гришка. Всі сорти цих досить невибагливих кущів, а їх тут близько 90, ботаніки називають рідкісними та унікальними.

Якщо не кількістю сортів бузку, то місцем розташування бузкова плантація ботанічного саду є єдиною у світі, вважають тут. Бузковий сад, вдало закладений у 1946—1948 роках на так званому схилі Видубицького амфітеатру, вирізняється мальовничістю і красою:

звідси видно і кручі Дніпра, і саму річку, і Видубицький монастир, дзвони якого супроводжують приємну прогулянку гостей. Цю унікальність планують зберегти й при перенесенні бузкового саду: вік дерев є критичним (як стверджують ботаніки, 20—30 років вони ще «поживуть»), нині в ботанічному саду готуються нові ділянки для бузку. Поки що вони маленькі, але все потрібно робити поступово.
(За О. Миколюк)

4.Лінгвістичні хованки (для III – IV рівня) (2 б)

За розміром кущі бувають від невеликих до великих - від 2 до 10 метрів заввишки. Справді, серед таких велетів можна й заховатися. Тож відшукайте та додайте до букета гілочки - складнопідрядні речення.

5.Бузкова сопілка

Наукова назва бузку - *Syringa* походить від грецького *syrix* – трубка, дудочка, оскільки гілка чи стовбур деревця мають м'яку серцевину і з них легко виготовити дудку, свисток, сопілку. До речі, сопілку, як розповідає легенда, винайшов міфічний бог Пан, зробивши її з очеретини, на яку перетворилася чарівна красуня Сірінкс, котра хотіла втекти від Пана та його домагань. Бузок захоплює дивовижною красою. Відчуймо ж красу у слові та мелодії – послухаймо пісню. «Бузок і калина». Виконавець: Олександр Лазарев. Слова: Олександр Лазарев, Антоніна Корінь.Музика: Олександр Лазарев.

Прилітає, прилітає до криниці журавель,
Розквітає маком щастя десь за тридев'ять земель.
Якщо хочеш мати щастя на своєму віку,
Посади в садку калину й кущ духмяного бузку.
Приспів.
Зацвіте калина і бузок весною,
Щоб були у парі ми завжди з тобою,
Щоб завжди кохались у пахощах весняних,
Як ота калина і бузок духмяний.
Бо бузок й калина – то квітнева злива
Сподівань крилатих, почуттів щасливих.
Розквіта калина і бузок весною,
Щоб були щасливі ми весь вік з тобою.

Прилітає до калини синьоокий соловей,
До криниці припадає кароокий журавель,
І кує літа зозуля у зеленому бузку,
І квітує наше щастя у вишневому садку.

Натіпала жовта осінь біля клуні конопель.
Полетів за синю гору кароокий журавель.
Зашарілася калина – спогад-мед з криниці п'є,
А бузок стоїть щасливий, бо у нього пара є.

6.Робота біля дошки. Запис речень, синтаксичний розбір. (2 б)

Розквіта калина і бузок весною, щоб були щасливі ми весь вік з тобою. Якщо хочеш мати щастя на своєму віку, посади в садку калину й кущ духмяного бузку.

- Вітраж – це малюнок на склі або візерунок із кольорового скла. Як вважаєте, яка кольорова гама присутня у записаних реченнях?

Як не дивно, а давнє англійське прислів'я стверджує: той, хто носить бузок, не носитиме обручки. А тому надіслати юнакові, котрий сватає дівчину, гілку бузку – означає відмовити. І такий ввічливий спосіб відмови часто застосовували.

По-французьки бузок – *Lilias*, звідси й назва кольору – ліловий. Це слово перське, і означає – квітка. На Сході бузок став символом розлуки. Юнак дарує його своїй коханій лише тоді, коли вони змушені розлучитися назавжди.

7. Щаслива квітка

Іноді декілька квіточок зростаються разом, і кількість пелюсток збільшується до п'яти – шести або й більше. Хто відшукає таку квітку в бузковому букеті, тому пощастить.

Прочитайте текст.

— Кажуть, що у нас — фантастична кількість сортів, але це не так. Ми маємо дикі види — ті, які зустрічаються в природі. Загалом ботаніки налічують 28 диких видів, а в нашій колекції представлено 21, — розповідає науковий співробітник ботанічного саду м. Києва Володимир Кваша. — Квітує у саду близько 70 сортів, а також милують око і гібриди — вони не мають статусу сорту, хоч є красивими, декоративними. Ці кущі доповнюють нашу колекцію. Таким чином, виходить, що у нас налічується близько 180 різновидів бузку. Багато сортів привезені з Німеччини після війни. Також у нас є сорти, які виведені в Нідерландах, Франції. Особливо ми пишаємося сортами «Богдан Хмельницький», «Полтава», «Леся Українка» вітчизняних селекціонерів. Крім того, маємо сорти відомого московського колекціонера Колеснікова. Щороку наша колекція бузку поповнюється.

(За О. Миколюк)

- Вважаю, що святковості нашому уроку додадуть правильні відповіді.
- Зачитайте складнопідрядне речення з підрядним з'ясувальним, означальним.
- Зачитайте речення з відокремленими додатком, вставним словом.
- Поясніть правопис таких слів, як „Леся Українка”, Німеччина, щороку.

IV. Рефлексія.

Розгляньте репродукції картин Катерини Білокур – народної художниці України, геніальної особистості, однієї з визначних постатей ХХ століття, яка в своїх чудових полотнах втілила невмирущу красу української природи, щедрі дарунки родючої землі і розмаїття квітів – символ радості, щастя і духовного життя народу.

„Може ви незадоволені моєю роботою, – писала вона в одному з листів, – оскільки я малюю лише одні квіти? Але як же їх не малювати, якщо вони такі красиві! Я і сама, коли починаю малювати чергову картину з кольорами, іноді думаю: ось коли цю закінчу, тоді вже малюватиму що-небудь з життя людей. Але поки закінчу, в голові вже виникає цілий ряд нових картин, і одна інший чудовіше і одна інший красивіше – і всі квіти. Ось вам і відповідь. А прийде весна, зазеленіють трави, а потім і квіти зацвітуть... І Боже! Як глянеш довкруги – ті хороші, а ті ще краще, а ті ще чудовіше... І я забуваю все на світі, і знову малюю квіти. Не гнівайтеся на мене, мої близькі і далекі друзі, що я малюю квіти, адже з кольорів картини красиві”.

- Як вважаєте, що символізує квітка у житті людини? Яке значення має саме для тебе?
- Які завдання, виконані на уроці сподобалися? Що зробили б по-іншому?

V. Домашнє завдання.

Написати твір-мініатюру „Квіти – символ радості, щастя і духовного життя народу”.

Скласти підсумкові тестові завдання на основі мовного матеріалу про квіти.

